

Introducció a les Ciències de la Salut

Codi: 102952

Crèdits: 6

Titulació	Típus	Curs	Semestre
2502442 Medicina	FB	1	1

La metodologia docent i l'avaluació proposades a la guia poden experimentar alguna modificació en funció de les restriccions a la presencialitat que imposin les autoritats sanitàries.

Professor/a de contacte

Nom: Jorge Molero Mesa

Correu electrònic: Jorge.Molero@uab.cat

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: espanyol (spa)

Grup íntegre en anglès: No

Grup íntegre en català: Sí

Grup íntegre en espanyol: Sí

Equip docent

José Sánchez Aldeguer

Monica Alcalá Lorente

Jaume Sastre Juan

Eva de Cardona Recasens

Anyely Marin Cisneros

Anna Macaya Andres

Carlos Alberto Acosta Rizo

Prerequisits

Cap

Objectius

L'objectiu fonamental de l'assignatura és introduir l'estudiant de primer curs al coneixement i a l'ús de les eines bàsiques del saber i de la pràctica mèdica, per tal de facilitar-li l'aprenentatge posterior i la socialització en l'àmbit professional. Es tracta, doncs, d'una assignatura propedèutica que ajuda l'alumnat a adquirir competències i habilitats que li seran útils en la consecució dels resultats d'aprenentatge específics de la resta d'assignatures de la titulació de medicina.

En el primer bloc temàtic l'estudiant ha de conèixer l'estructura bàsica del vocabulari mèdic actual i els problemes de la comunicació oral i escrita en el camp de les ciències mèdiques i ha d'adquirir la capacitat de comprendre la dinàmica de la informació en medicina, els tipus de documents més importants i la manera de recuperar selectivament una informació determinada. Aquest bloc es complementa amb dues sessions pràctiques on l'alumnat ha de completar les destreses i les habilitats incloses en aquest apartat.

En els blocs següents els/les alumnes examinaran diversos problemes bàsics de les ciències de la salut des d'una perspectiva històrica. En aquest sentit i davant la dispersió de continguts especialitzats que l'alumnat

trobarà durant la seva carrera, aquesta part de l'assignatura ofereix una visió integrada de la medicina en la qual es considera l'ésser humà com a entitat multidimensional on la interrelació de factors de tota mena (biològics, psicològics, socials) condicionen i modifiquen tant els estats de salut i de malaltia com les seves manifestacions. Aquests factors s'estudiaran històricament i des de perspectives diferents (classe social, gènere, raça), per tal de determinar-ne la influència en els estats de salut i de malaltia de les poblacions a través de la història.

Tant en les classes teòriques com en les pràctiques i els seminaris, l'alumnat haurà de dur a terme un conjunt d'activitats que el familiaritzaran amb l'ús de les diverses eines conceptuals, metodològiques i instrumentals necessàries per desenvolupar una visió autònoma, i alhora crítica i rigorosa, del paper de la medicina en el sistema d'assistència sanitària i social.

Per les seves característiques, aquesta assignatura es programa el primer semestre de primer curs i els seus objectius i continguts es complementen amb els de les assignatures "Pràctica Clínica Assistencial I" (PCA I) i "Autoaprenentatge Integrat en Medicina I (AIM I)" i, especialment, amb el "Taller d'Introducció a la Recerca" (TIR).

Competències

- Comunicar-se de manera clara, tant oral com escrita, amb altres professionals i amb els mitjans de comunicació.
- Demostrar que comprèn la importància i les limitacions del pensament científic en l'estudi, la prevenció i el maneig de les malalties.
- Demostrar que coneix els fonaments històrics de la salut, la malaltia i la professió mèdica.
- Demostrar que coneix les organitzacions nacionals i internacionals de salut i els entorns i condicionants dels diferents sistemes de salut.
- Demostrar un nivell bàsic d'habilitats de recerca.
- Demostrar, en l'activitat professional, un punt de vista crític, creatiu i orientat a la recerca.
- Formular hipòtesis i recollir i valorar de manera crítica la informació per a la resolució de problemes seguint el mètode científic.
- Mantenir i actualitzar la seva competència professional, prestant una importància especial a l'aprenentatge autònom de nous coneixements i tècniques i a la motivació per la qualitat.
- Organitzar i planificar adequadament la càrrega de treball i el temps en les activitats professionals.
- Reconèixer els elements essencials de la professió mèdica com a resultat d'un procés evolutiu, científic i sociocultural, incloent els principis ètics, les responsabilitats legals i l'exercici professional centrat en el pacient.
- Utilitzar les tecnologies de la informació i la comunicació en l'activitat professional.
- Valorar críticament i utilitzar les fonts d'informació clínica i biomèdica per obtenir, organitzar, interpretar i comunicar la informació científica i sanitària.

Resultats d'aprenentatge

1. Comunicar-se de manera clara, tant oral com escrita, amb altres professionals i amb els mitjans de comunicació.
2. Definir els factors determinants de la transició sanitària al món contemporani.
3. Demostrar un nivell bàsic d'habilitats de recerca.
4. Demostrar una visió diacrònica de les institucions assistencials i les estratègies sanitàries desenvolupades.
5. Demostrar, en l'activitat professional, un punt de vista crític, creatiu i orientat a la recerca.
6. Descriure els condicionants històrics del procés de globalització dels problemes sanitaris i les estratègies internacionals en matèria de salut.
7. Descriure els fonaments històrics de les professions sanitàries en la perspectiva del pluralisme mèdic.
8. Descriure la dinàmica de la informació en les ciències de la salut a través dels sistemes de recuperació de la informació.
9. Detallar els condicionants històrics en la configuració dels diversos sistemes nacionals de salut.
10. Entendre la ciència mèdica com un coneixement en construcció, sotmès a canvis constants, que planteja nous reptes i noves oportunitats.

11. Explicar el paper del professional de la sanitat com un agent social de canvi, crític i solidari, en favor de la salut de la comunitat.
12. Explicar els principis de la telemedicina.
13. Formular hipòtesis i recollir i valorar de manera crítica la informació per a la resolució de problemes seguint el mètode científic.
14. Identificar els canvis i permanències en les formes i els continguts del procés de medicalització.
15. Identificar els orígens i la institucionalització de l'activitat científica, així com les bases epistemològiques del pensament científic en ciències de la salut.
16. Identificar els processos de professionalització en el camp de les ciències de la salut i la seva tendència a l'especialització.
17. Identificar la diversitat de sistemes mèdics, incloses les medicines alternatives, i identificar-ne els fonaments.
18. Mantenir i actualitzar la seva competència professional, prestant una importància especial a l'aprenentatge autònom de nous coneixements i tècniques i a la motivació per la qualitat.
19. Organitzar i planificar adequadament la càrrega de treball i el temps en les activitats professionals.
20. Reconèixer els estats de salut i malaltia com a construccions socialment determinades que canvien segons les cultures i el curs del temps.
21. Reconèixer i distingir les diferents tradicions mèdiques que configuren el panorama sanitari actual.
22. Reconèixer l'abast i les limitacions del pensament científic en les ciències de la salut.
23. Utilitzar correctament les bases de dades i les obres de referència bibliogràfica, enciclopèdica i lexicogràfica en ciències de la salut.
24. Utilitzar les tecnologies de la informació i la comunicació en l'activitat professional.
25. Valorar les conseqüències sobre el pacient de la diversitat de pràctiques i professions sanitàries.

Continguts

Orígens, transmissió i evolució del llenguatge mèdic. Els sistemes d'informació en les ciències de la salut. Bases històriques del mètode científic en l'àmbit de la salut. Els orígens de la malaltia. Els sistemes mèdics. Història dels sabers mèdics i de les pràctiques assistencials. Conceptes de salut i malaltia. La història social de les malalties. Els models d'assistència mèdica. De la higiene individual a la medicina social. L'aparició de l'hospital modern i de l'atenció primària de salut. L'ensenyament de les ciències de la salut. Les professions sanitàries.

BLOCS DISTRIBUTIUS

A. LLENGUATGE, DOCUMENTACIÓ I MÈTODE EN LA MEDICINA

B. MALALTIA, CULTURA I POBLACIÓ

C. EL CONEIXEMENT MÈDIC I LA SEVA APLICACIÓ A OCCIDENT

D. LA MALALTIA I EL PROCÉS DE MEDICALITZACIÓ

E. ANÀLISI DELS TERMES MÈDICS

F. L'ACCÉS ALS DOCUMENTS MÈDICS

G. CULTURA MATERIAL DE LA MEDICINA

H. HISTÒRIA, GÈNERE I MEDICINA

Metodologia

ACTIVITATS D'APRENENTATGE

I. Activitat dirigida:

TEORIA (TE)

Classes magistrals (60 min)

A. LLENGUATGE, DOCUMENTACIÓ I MÈTODE EN LA MEDICINA

1. La informació en les ciències mèdiques
2. El llenguatge mèdic i l'estructura dels termes mèdics
3. Els neologismes i els obstacles a la comunicació en medicina
4. Els documents mèdics: estructura, funció i ubicació
5. Els sistemes de recuperació de la informació bibliogràfica
6. La història clínica
7. El cicle de la investigació en les ciències mèdiques
8. Observació i experimentació en medicina
9. Estratègies per a l'obtenció de les dades
10. L'acte mèdic i el raonament clínic: la hipòtesi diagnòstica i el judici pronòstic

B. MALALTIA, CULTURA I POBLACIÓ

11. La malaltia com a fenomen històric, biològic, social i cultural
12. Els primers vestigis de la malaltia. Paleopatologia
13. La demografia històrica i l'estructura de les poblacions
14. Malaltia, població i societat. L'epidemiologia històrica
15. La societat davant la malaltia. Els sistemes mèdics
16. La malaltia a les cultures arcaïques
17. La malaltia a les cultures clàssiques

C. EL CONEIXEMENT MÈDIC I LA SEVA APLICACIÓ A OCCIDENT

18. Difusió i vigència de la medicina clàssica grega
19. La patologia galenicotradicional
20. Els orígens de la patologia científica moderna
21. La patologia moderna dels segles XVII i XVIII
22. La medicina experimental
23. La configuració històrica de l'hospital
24. L'ensenyament de la medicina
25. La figura del professional de la salut

D. LA MALALTIA I EL PROCÉS DE MEDICALITZACIÓ

26. De la higiene individual a la higiene pública
27. La pesta i la teoria miasmàtica
28. El còlera i la revolució industrial
29. Positivisme i sanitarisme en la prevenció de la malaltia
30. La tuberculosi i la qüestió social
31. L'eugenèsia: acords i divergències sobre el "bon néixer" i el "bon viure"
32. L'internacionalisme sanitari i la diferència colonial
33. Les relacions de gènere a las ciències de la salut
34. La col·lectivització de l'assistència mèdica
35. De la beneficència a la seguretat social

PRÀCTIQUES DE LABORATORI (PLAB)

Classe pràctica en espai especialitzat - Aula informàtica- (180 min)

36. Anàlisi dels termes mèdics (E)
37. L'accés als documents mèdics (F)

SEMINARIS ESPECIALIZATS (SESP)

Seminari en espai especialitzat (60 min)

38, 39, 40. Cultura material de la Medicina (G)

41, 42, 43. Història, gènere i medicina (H)

II. Activitats autònomes:

Lectura comprensiva d'articles i informes d'interès (50 hores)

Estudi personal (12 hores)

Elaboració i presentació de treballs(20 hores)

III. Activitats supervisades:

Presentació/ Exposició oral de treballs (8 hores)

IV. Lliuraments:

Còpia dels treballs realitzats als seminaris

Lloc: Secretaria Unitat d'Història de la Medicina

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
PRÀCTIQUES DE LABORATORI (PLAB)	6	0,24	1, 8, 18, 23, 24
SEMINARIS (SEM)	11,5	0,46	1, 2, 3, 4, 5, 10, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 20, 21, 22, 24
TEORIA (TE)	35	1,4	2, 4, 6, 8, 9, 10, 14, 15, 16, 17, 20, 21, 22, 23
Tipus: Supervisades			
PRESENTACIÓ / EXPOSICIÓ ORAL DE TREBALLS	8	0,32	2, 4, 6, 9, 10, 14, 15, 16, 17, 20, 21, 22
Tipus: Autònomes			
ELABORACIÓ DE TREBALLS	20	0,8	13, 24
ESTUDI PERSONAL	12	0,48	8, 23, 24
LECTURA D'ARTICLES / INFORMES D'INTERÈS	50	2	24

Avaluació

El sistema d'avaluació de l'adquisició de les competències per a aquesta matèria s'organitza en tres mòduls que es corresponen amb els blocs temàtics i les tipologies docents.

Teoria: Avaluacions escrites mitjançant proves objectives: Ítems de selecció: Ítems d'elecció múltiple (50%). L'avaluació de la part teòrica de l'assignatura equival a 5 punts (sobre 10) de la nota global de l'assignatura i

s'efectuarà mitjançant un examen de 35 preguntes d'elecció múltiple que inclourà matèria corresponent als blocs temàtics A, B, C i D. L'estudiant ha d'obtenir almenys 2,5 punts per superar aquest apartat.

Pràctiques: Avaluacions escrites mitjançant proves objectives: Ítems de selecció: Ítems d'elecció múltiple (20%). L'avaluació de la part pràctica (blocs E i F) equival a 2 punts (sobre 10) de la nota global de l'assignatura. S'efectuarà mitjançant un examen de 15 preguntes d'elecció múltiple corresponents a les pràctiques 1 i 2. S'ha d'obtenir almenys un punt per superar aquest apartat.

Seminaris: Avaluació mitjançant casos pràctics i resolució de problemes i defensa oral de treballs (30%). L'avaluació dels seminaris (blocs G i H) equival a 3 punts (sobre 10) de la nota global de l'assignatura. S'efectuarà mitjançant la participació al seminari (ABP) i la realització i presentació de treballs. S'ha d'obtenir almenys un punt i mig per superar aquest apartat.

La puntuació final serà la suma dels punts obtinguts.

Per tal que l'avaluació sigui efectiva, el/la estudiant ha de superar cadascuna de les diferents proves per separat.

Els/les estudiants/es que no hagin superat l'assignatura es podran presentar a una prova de recuperació dels blocs A, B, C i D (Teoria) i dels blocs E i F (Pràctiques). No es contempla la recuperació de l'avaluació dels blocs G i H (Seminaris) donada la seva metodologia docent en ABP.

Per participar a la recuperació l'alumnat ha d'haber estat prèviament avaluat dels blocs temàtics el pes dels quals equivalgui a un mínim de dues terceres parts de la qualificació total de l'assignatura.

A més, per participar a la recuperació l'alumnat ha d'haber obtingut almenys un 3,5 en la qualificació total de l'assignatura.

Els estudiants que no realitzin les proves d'avaluació tant teòrica com pràctica seran considerats com "No avaluats" exhaurint els drets a la matrícula de l'assignatura.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Pràctiques: Avaluacions escrites mitjançant proves objectives: Ítems de selecció: Ítems d'elecció múltiple	20%	2	0,08	1, 8, 23, 24
Seminaris: Avaluació mitjançant casos pràctics i resolució de problemes i defensa oral de treballs	30%	3,5	0,14	1, 2, 3, 4, 5, 6, 9, 10, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 24
Teoria: Avaluacions escrites mitjançant proves objectives: Ítems de selecció: Ítems d'elecció múltiple	50%	2	0,08	2, 4, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 14, 15, 16, 17, 20, 21, 22, 23, 25

Bibliografia

Bibliografia específica

López Piñero JM. La medicina en la historia. Madrid: La Esfera de los Libros; 2002.

López Piñero JM, Terrada Ferrandis ML. Introducción a la medicina. Barcelona: Crítica; 2000.

Barona JL. Introducción a la medicina. València: Universitat de València; 1992.

Bibliografia de consulta

Ripoll Miralda, J. Grec mèdic: guia per identificar termes. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat; 2018.

Bernabeu Mestre J. El llenguatge de les ciències de la salut. Introducció a la formació de termes mèdics. València: Conselleria de Sanitat i Consum de la Generalitat Valenciana / Universitat d'Alacant; 1995.

Cueva Martín A de la, Aleixandre Benavent R, Rodríguez i Gairín J M. Fonts d'informació en ciències de la salut. València: Universitat de València; 2002.

Harding, Sandra G. Ciencia y feminismo. Madrid: Morata; 1996.

López Piñero JM, Terrada Ferrandis ML. Introducción a la terminología médica. 2ª ed. Barcelona: Masson; 2005.

Medicina Clínica. Manual de estilo. Publicaciones biomédicas. Barcelona: Doyma; 1993

Navarro Acebes X. Curs pràctic de terminologia mèdica. 2a ed. Bellaterra: Servei de Publicacions de la Universitat Autònoma de Barcelona; 1998.

Recursos d'Internet

ICJME. Uniform Requirements for Manuscripts Submitted to Biomedical Journals - <http://www.icmje.org/recommendations>

Diccionari Enciclopèdic de Medicina - <http://www.grec.net/home/cel/mdicc.htm>

Diccionario médico-biológico, histórico y etimológico - <https://dicciomed.usal.es/>